

Amouage – gudenes egen parfyme

Av tannlege Johnny Grøthe

Verdens mest eksklusive parfyme er den blitt kalt, Amouage. Den utvinnes av frankincense – røkelsestreets harpiks.

Et annet navn på den er «Gudenes egen parfyme». Røkelsestreet vokser bare enkelte steder i Sør-Oman, i Yemen og Somalia; den beste kvaliteten kommer fra Oman. Røkelse var tidligere Arabias «gull», bokstavlig talt mer verdt enn sin vekt i dette edle metallet. Det sto for områdets rikdom, etterspurt som det var til religiøst og tradisjonsbundet bruk i det gamle Hellas og i Romerriket, ikke minst er det kjent fra historien om de tre vise menn i Betlehem.

Så populært var røkelse i det gamle Roma at keiser Nero brukte mer enn en årsavling fra Oman bare i begravelsen etter Poppaea Sabina, hans andre hustru. Hun var blitt gitt navnet og tittelen Augusta som betyr den opphøyde. Hun ble slått i magen av Nero i år 65, hun var da gravid, og hun døde av slaget. Nero tok seg svært nær av dødsfallet og omstendighetene rundt det, og det forklarer hans behov for å markere sin sorg med store mengder røkelse i begravelsen. Nero og Sabina hadde en datter fra før, Claudia, men hun døde ung.

Selv i våre dager er røkelse mye brukt i katolske og andre ortodokse kirkesamfunn, og i arabiske land ligger den søte eimen av røkelse over mange av dagliglivets aktiviteter og sosiale begivenheter. Kanskje er det da ikke til å undres over at verdens mest eksklusive parfyme, Amouage, utvinnes av røkelsesharpiks og selges på 24

Røkelsestre nær Salalah i Sør-Oman.

Foto: Johnny Grøthe.

karats gullforgylte sølvflakonger til en pris av mange tusen dollar.

LAG PARFYME! • Framstilling av parfyme fra frankincense har rike tradisjoner i Oman, men var mer eller mindre forsvunnet i glemselens store bok da Sayyid Hamad bin Hamood Al bu Said, en av Omans ledende menn innen den regjerende sultanfamilien,

gjenopplivet bruksområdet for røkelse gjennom forslaget om å lage en parfyme basert på dette produktet. Han ga i 1983 parfymeoppdraget til den parisiske parfymeskaperen Guy Robert som har laget parfymen for Chanel, Dior, Hermès og Gucci. Resultatet ble Amouage, kjent som verdens mest eksklusive parfyme. Denne benevnelsen skyldes ikke minst at Aspreys i London

Krystallisert frankincense.

Røkelseskar i Jobs mausoleum cirka tre mil nordvest for Salalah i Sør-Oman.
Foto: Johnny Grøthe.

lot designe og produsere gullforgylte sølvflasker for denne parfymen. Den ble derfor mer kostbar enn Joy fra Jean Patou.

Et gavesett ment for bruder – i gullforgylt sølvflaske med innfelling av onyx – er blitt prissatt til 7 360 dollar i London. Men i 1988 – med fokus på en rimeligere og mer «folkelig» forpakning – lanserte parfymeprodusenten en etterligning av flasken i fransk blykrystall prydet med 24 karat gullutsmykninger i gammel arabisk design.

I 1995 ble sideproduktet Ubar presentert. Det blir tilbudt på flyreiser hos mange ledende flyselskaper og i mange duty-free-avdelinger på verdens ledende flyplasser til samme pris som mange andre mer «vanlige» parfymer. Ubar-navnet kommer fra navnet på en historisk, glemt by i Oman. Byen var senter for distribusjon og forsendelse av frankincense fra Oman, men ble «glemt» da eksporten av frankincense avtok i de første århundrer av vår tidsregning. Byen ble nedsandet av fryktelige sandstormer, men ble gjenoppdaget og avdekket av arkeologiske ekspedisjoner i 1992, byen er også blitt kalt ørkensandens Atlantis.

UNNSELIG TRE • Frankincense utvinnes av harpiksen, kvaen, fra røkelsestreet, *Boswellia sacra*. Den beste kvaliteten, sølvfarget frankincense, kommer fra området omkring byen Salalah i Sør-Oman. Mens de fleste deler av Den arabiske halvøy har et svært tørt klima, får Salalah-området mye nedbør på vårparten av monsunregn. Det faller ned på slettelandet her i Dhofarregionen mellom Det indiske hav og fjellrekken Jebel Akhdar innenfor.

Harpiksen utvinnes ved å snitte i barken på treet slik at harpiksen siver ut. Den melkehvite, gummiaktige kvaen blir skåret løs, og den krystalliserer seg når den stivner. Treet er svært unnselig, og det ser nesten uttørket ut. Det har mange store, kraftige grener, noen går ut fra basis av treet, og det kan bli opp til fem meter

høyt. Det vokser i små, regnfulle kløfter eller på breddene av uttørkede elvefar, og den første kvaen kan hentes når trærne er tre år gamle. Innhøstingen skjer oftest i mars, april og mai før monsunregnet setter inn, men det kan gjøres to og tre innhøstinger i året. All innhøsting skjer for hånd, slik det har gjort i uminnelige tider.

Frankincense kan kjøpes overalt i Oman og også i andre arabiske land. Det beste kjøpet gjør du i souken (basaren) i Salalah der kvinner sorterer incensen etter kvalitet, veier den og pakker inn krystallene. Graden av opasitet er avgjørende for kvaliteten.

Røkelsestrærne i Oman er fredet og blir tatt godt vare på. Likevel tyder nylige undersøkelser på at mengden av røkelsestrær går ned, mye fordi de er utsatt for overutnyttelse. Frø fra trær som tappes sterkt, har en spireevne på bare 16 prosent mens frø fra trær som ikke er blitt tappet, har en spireevne på over 80 prosent.

MANGE NAVN OG BRUKSOMRÅDER •

Selve navnet frankincense er blitt utlagt som «incense of Franks» ettersom franske korsfarere er tillagt æren for å ha ført produktet til Europa. Stoffet er også blitt kalt olibanum etter det arabiske navnet al-luban som betyr «melk» og skulle henspille på den melkehvite fargen på kvaen. Ordet er også blitt oppfattet som «Oil of Lebanon» fordi det var fra Libanon handelen med stoffet til Europa gikk. Det hebraiske ordet levonah er også blitt brukt, det kan bety både hvit og libanesisk.

I tillegg til bruk i religiøse og sosiale sammenhenger og til parfymeproduksjon blir røkelse også brukt til mange andre formål. I seremonielle ritualer hører den hjemme, og i dagliglivet finner du ofte røkelsesbrennere i hotellvestibuler, i forretninger og i hjemmene. Etter et måltid sendes ofte en røkelsesbrenner rundt blant gjestene som lar den aromatiske duften parfymere klær, hår og skjegg. Før store anledninger blir ofte klærne hengt over en røkelsesbrenner for å bli gjenomduftet. Frankincense blir også

brukt i aromaterapi, i kulinariske oppskrifter og i medisinske resepter. Så stor betydning har frankincense i samfunnsøkonomien at i Muscat, hovedstaden i Oman, er det som utsmykning midt inne i en stor rundkjøring plassert en stor skulptur av en røkelsesbrenner.

AMOUAGE • Da den franske parfymemesteren Guy Robert fikk oppdraget med å lage en parfyme basert på frankincense, gikk han i gang med å samle sammen andre av de beste ingredienser fra mange land. Han brukte over 120 naturlige tilsetninger. Til toppingredienser i den klassiske pyramidale oppbyggingen av en parfyme brukte han først og fremst den sølvaktige frankincensen fra det sørlige Oman, han brukte steinrosen fra de himmelighetsfulle Jebel Akhbarfjellene – og liljekonvall. I midtsjiktet av pyramidene, hjertedelen, la han blant annet inn myrra, jasmin, patchouli og orris. I basislaget brukte han blant annet moskus, sedertre, ambergris, sandaltre, civet (dismer), gaiac-tre fra Paraguay og Ylang Ylang fra Marokko. Ingen tilsetningsstoffer kommer fra forbudte eller restriksjonsbelagte substanser i naturen.

Å lage denne svært komplekse parfymen ble overlatt det kjente franske parfymehuset Creations Aromatiques i Paris. Råproduktet blir så transportert

til Amouage Perfumery i Oman der det blir myknet og modnet før parfymen blir fylt på flakonger og pakket – individuelt og for hånd.

GAMMEL TRADISJON VEKKET TIL LIVE •

Dermed er en mange-århundre-gammel og stolt tradisjon med å lage parfyme gjenopplivet i Arabia. I storriket til kalifene i Bagdad blomstret vitenskap og lærdom, og kontroll med parfymehandelen var en av mange samfunnsmessige gjennombrudd. Kalifene likte godt parfyme selv, og de oppmuntret til produksjon av slike produkter. Det ble utviklet «søte dufter» med verdsatte lukter til bruk i moskeer og andre offisielle bygninger.

Store arabiske og persiske filosofer og vitenskapsmenn som for eksempel al Kindi rundt år 800, Rhazes i år 865 og Avicenna rundt år 980 har skrevet bøker som stadfester at historiens første masseproduksjon av parfyme fant sted i Arabia. Dagens produksjon av parfymen Amouage i Oman viderefører denne tradisjonen. Parfymen selges i over 20 land over hele verden.

Neste gang du reiser med ett av verdens ledende flyselskaper eller besøker duty-free på en større flyplass, kan du spørre etter Amouage eller derivatene av denne som for eksempel Ubar og bli eier av en av verdens mest kjente og beste parfymen. Husk bare på å få forseglet pakningen eller legg den i ekspedert bagasje så du ikke risikerer å få den beslaglagt i sikkerhetskontrollen på flyplassen. Amouage tilbyr også sine produkter på internett.

Illustrasjoner utenom de to fotografiene med oppgitt fotograf er hentet på Internett under adressene:
<http://www.amouage.com> og
<http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Frankincense>